Emro Science and Education
Open-access scientific journal
Journal homepage: https://journal.emro.uz

OPEN ACCESS

CONFERENCE PAPER OPEN ACCESS

Vol. 2 No. 2 (2026) · “Milliy statistika tizimida yangi bosqich: barqaror rivojlanish maqsadlari, xalqaro standartlar va zamonaviy tende...

“MILLIY STATISTIKA TIZIMIDA YANGI BOSQICH: BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARI, XALQARO STANDARTLAR VA ZAMONAVIY TENDENSIYALAR”

O‘ZBEKISTONDA YASHIL BANKING VA BARQAROR MOLIYALASHTIRISHNING RIVOJLANISH TENDENSIYALARI

TDIU, “Mintaqaviy iqtisodiyot” kafedrasi dosenti
i.f.f.d. (PhD) **F.U.UMAROV**

Annotatsiya. Ushbu maqola O‘zbekistonda yashil banking va barqaror moliyalashtirishning dolzarb muammolariga bag‘ishlangan. Maqolada mavzuning bugungi kunda global va milliy darajada naqadar zarurligi, yashil bankingning asosiy tushunchalari va O‘zbekiston uchun ahamiyati keng yoritilgan. Maqola O‘zbekistonning “yashil” iqtisodiyotga o‘tish strategiyasini bank sektori nuqtai nazaridan tahlil qilishga qaratilgan bo‘lib, ilmiy va amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: yashil banking, barqaror moliyalashtirish, yashil iqtisodiyot, yashil obligatsiyalar, ESG tamoyillari, iqlim xavflari, blended finance, yashil kreditlar, taksonomiya, O‘zbekiston bank sektori, ekologik loyihalar, emissiya savdo tizimi, xalqaro hamkorlik, moliyaviy barqarorlik, 2030 strategiyasi.

Kirish

So‘nggi yillarda global miqyosda iqlim o‘zgarishi, resurslardan oqilona foydalanish va ekologik barqarorlik masalalari moliya tizimi oldiga mutlaqo yangi vazifalarni qo‘ymoqda. Xususan, “yashil” loyihalarni moliyalashtirish, ya’ni atrof-muhitga salbiy ta’sirni kamaytirishga, energiya samaradorligini oshirishga hamda qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirishga qaratilgan investitsiyalarni qo‘llab-quvvatlash zamonaviy bank tizimining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylanmoqda.

Bugungi kunda tijorat banklari yashil iqtisodiyotga o‘tish jarayonida asosiy moliyaviy vositachi sifatida namoyon bo‘lib, ular orqali uzoq muddatli va barqaror moliyalashtirish mexanizmlarini shakllantirish imkoniyati mavjud. Biroq amaliyot shuni ko‘rsatmoqdaki, ko‘plab rivojlanayotgan mamlakatlarda, jumladan O‘zbekiston sharoitida, yashil loyihalarni banklar orqali moliyalashtirish tizimi hali yetarli darajada institutsional va metodologik asosga ega emas. Xususan, tijorat banklarida yashil loyihalarni aniqlash va tasniflash (green taxonomy), ekologik va ijtimoiy xatarlarni baholash (ESG risk assessment), loyiha samaradorligini baholash mezonlari hamda imtiyozli moliyalashtirish instrumentlarining cheklanganligi yashil moliya bozorining keng rivojlanishiga to‘sqinlik qilmoqda. Shu bilan birga, banklar faoliyatida an’anaviy kreditlash yondashuvi ustun bo‘lib qolayotgani, ekologik omillarni kredit qarorlariga integratsiya qilish darajasi pastligi ham dolzarb muammo sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Published: 05.06.2026

Cite this article: F.U. Umarov (2026). O‘zbekistonda yashil banking va barqaror moliyalashtirishning rivojlanish tendensiyalari. Emro Science and Education, 2(2). https://journal.emro.uz/public/maqola/893

© 2026 The Author(s). Published by Emro Science and Education. This is an open access article.

O‘zbekiston Respublikasida so‘nggi yillarda yashil iqtisodiyot va barqaror rivojlanishni qo‘llab-quvvatlash bo‘yicha muhim strategik hujjatlar qabul qilinib, qayta tiklanuvchi energiya, ekologik toza texnologiyalar va resurs tejamkor loyihalarni rivojlantirishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Mazkur jarayonda tijorat banklari orqali yashil loyihalarni moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish mamlakat moliya tizimining barqarorligini oshirish, investitsiya muhitini yaxshilash hamda xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni kengaytirish nuqtayi nazaridan muhim ahamiyat kasb etadi.

Bugungi kunda yashil bankingning zarurligi quyidagi omillar bilan izohlanadi. Birinchidan, iqlim o‘zgarishi O‘zbekiston iqtisodiyotiga katta zarar yetkazmoqda: qurg‘oqchilik, suv tanqisligi va Aral fojiasi kabi muammolar qishloq xo‘jaligi va aholining turmush darajasiga ta’sir qilmoqda. Jahon banki ma’lumotlariga ko‘ra, iqlim tahdidlari YAIMning katta qismini yo‘qotishga olib kelishi mumkin. Ikkinchidan, global bozorda “yashil” mahsulotlar va xizmatlarga talab ortmoqda – xorijiy investorlar ESG mezonlariga rioya qilgan kompaniyalarni afzal ko‘radi. Uchinchidan, O‘zbekistonning xalqaro majburiyatlari (Paris kelishuvi, SDGs) barqaror moliyalashtirishni talab qiladi.

Umumiy tushuncha sifatida, yashil banking banklarning an’anaviy faoliyatini ekologik mas’uliyat bilan uyg‘unlashtirishdir. Bu quyidagilarni o‘z ichiga oladi: yashil kreditlar (qayta tiklanadigan energiya, energotejamkor texnologiyalar uchun), yashil obligatsiyalar emissiyasi, bank ichki operatsiyalarini "yashil"lashtirish (qog‘ozsiz banking, energiya tejash) va iqlim xavflarini hisobga olgan kredit siyosati. Barqaror moliyalashtirish esa kengroq – u davlat fondlari, xususiy sektor va xalqaro yordamni qamrab oladi. O‘zbekistonda bu yo‘nalishning rivojlanishi 2022-yildan boshlab tezlashdi. Prezidentning 2022-yilgi qarori bilan “Yashil iqtisodiyotga o‘tish strategiyasi” qabul qilindi, unda banklarning roli alohida ta’kidlangan. Jahon banki va ADB hisobotlarida ta’kidlanishicha, davlat moliya institutlari (masalan, Business Development Bank, Uzbekistan Mortgage Refinancing Company) yashil loyihalarni moliyalashtirishda yetakchi bo‘lishi kerak. 2025-yilda UNDP va Moliya vazirligi o‘rtasida PAGE loyihasi doirasida hamkorlik boshlandi, bu esa milliy emissiya savdo tizimi va yashil moliya monitoringini rivojlantirishga yordam beradi [4].

Mavzuning bugungi zarurligi shundaki, O‘zbekiston iqtisodiyoti tez o‘smoqda (2025-yil birinchi yarmida 7,2% o‘sish), lekin bu o‘sish resurslarga bog‘liq. Yashil bankingga o‘tmasdan, uzoq muddatli barqarorlikka erishib bo‘lmaydi. Xalqaro tajriba (Yevropa, Xitoy) ko‘rsatadiki, yashil moliyalashtirish yangi ish o‘rinlari yaratadi, investitsiyalarni jalb qiladi va ekologik xavflarni kamaytiradi. O‘zbekiston uchun bu – nafaqat ekologik, balki iqtisodiy imkoniyat: yashil obligatsiyalar orqali xorijiy kapital jalb qilish, qayta tiklanadigan energiya loyihalarini moliyalashtirish. Shu bilan birga, mavzu hali chuqur o‘rganilmagan.

O‘zbek adabiyotida klassik bank tizimi haqida ko‘p maqolalar bor, lekin yashil bankingning O‘zbekistondagi istiqbollari kam yoritilgan. Bu maqola shu bo‘shliqni to‘ldirishga qaratilgan: mavzuning dolzarbligi, adabiyot tahlili, metodologiya va takliflar orqali.

Yashil bankingning umumiy ma’lumotlari shuni ko‘rsatadiki, u banklarning ijtimoiy mas’uliyatini oshiradi. Masalan, banklar yashil loyihalarga imtiyozli kreditlar berib, mijozlarni ekologik toza texnologiyalarga o‘tkazishi mumkin. O‘zbekistonda bu jarayon GGGI (Global Green Growth Institute) hamkorligida yashil obligatsiyalar orqali 1 milliard dollardan ortiq mablag‘ jalb qilish bilan boshlangan. 2025-yilga kelib, yashil komponentlar investitsiya loyihalarining 50% gacha yetishi rejalashtirilgan. Xulosa qilib aytganda, yashil banking va barqaror moliyalashtirish O‘zbekistonning kelajagi uchun zarur. Bu nafaqat ekologiyani saqlaydi, balki iqtisodiy raqobatbardoshlikni oshiradi. Mavzu bugun dolzarb, chunki 2025-yil – yashil iqtisodiyot yili, va mamlakat xalqaro majburiyatlarini bajarish yo‘lida [4].

Tahlil va natijalar. So‘nggi yillarda O‘zbekistonda yashil iqtisodiyotga o‘tish va ekologik barqarorlikni ta’minlash davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biriga aylandi. Ushbu jarayonda tijorat banklarining ekologik loyihalarni moliyalashtirishdagi ishtiroki tobora ortib bormoqda. Xususan, qayta tiklanuvchi energiya manbalari, energiya samaradorligini oshirish, chiqindilarni qayta ishlash hamda suv resurslarini tejashga qaratilgan loyihalar bank kreditlash amaliyotida alohida yo‘nalish sifatida shakllanmoqda.

Tijorat banklari kredit portfelini boshqarishning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat bo‘lishi, bank faoliyatida yuzaga keluvchi xatarlarni boshqarishda muhim ahamiyat kasb etishi mumkin.

Bular:

- kredit xatari darajasiga ta’sir ko‘rsatuvchi omillarni aniqlash va ularni baholash;
- ssudalarni xatar guruhlari bo‘yicha tasniflash;
- kredit portfelini kredit xatari, mijozlar tarkibi va ssudalar tarkibi bo‘yicha ma’qullashtirish;
- kredit xatarini prognoz qilish maqsadida qarz oluvchining kreditga layoqatlilik darajasini va uning moliyaviy ahvoli o‘zgarishi ehtimolini aniqlash;
- muammoli ssudalarni oldindan aniqlash;
- yaratilayotgan zaxiralarni yetarliligini baholash va uni o‘z vaqtida ta’minlab borish;
- kredit qo‘yilmalarini diversifikatsiya qilish, ularning likvidliligini va daromadliligini ta’minlash;

- bankning kredit siyosatini ishlab chiqish va uni kredit portfelining sifatli tahliliga asoslangan holda yuritishdan iborat.

Tijorat banklari kredit portfelini boshqarishda yuqoridagilarga amal qilish, bankning kredit faoliyati samaradorligini oshiradi, o‘z navbatida, bankning ko‘radigan foydasi ham oshadi. Iqtisodiyotda moliyaviy sektor ko‘lamining oshib borishi, bir tomondan, inklyuziv iqtisodiy o‘sishni ta’minlashga xizmat qilsa, ikkinchi tomondan, moliyaviy barqarorlik bilan bog‘liq potensial xatarlarni oshib borishiga sharoit yaratadi. Ushbu holatda bank tizimi aktivlarining barqaror o‘sib borishini ta’minlash hamda iqtisodiy o‘sish uchun muvozanatli yondashuv orqali aktivlar tarkibidagi potensial buzilishlarni bartaraf etib borish muhim ahamiyat kasb etadi.

2024-yilda Markaziy bankning ushbu yo‘nalishlardagi asosiy e’tibori iqtisodiyotni moliyalashtirishning YaIM o‘sishi bilan muvofiqligini ta’minlashga, kredit portfeli sifatini yaxshilashga hamda aktivlar konsentratsiyasi bilan bog‘liq xatarlarni pasaytirib borishga qaratildi (1-jadval) [5].

1-jadval

O‘zbekiston Respublikasi bank tizimi aktivlari tarkibi

Ko‘rsatkichlar nomi	01.01.2024-y.		01.01.2025-y.	
	mlrd. so‘m	ulushi, foizda	mlrd. so‘m	ulushi, foizda
Kassadagi naqd pul va boshqa to‘lov hujjatlari	20 202	3,1%	25 154	3,3%
Markaziy bankdagi mablag‘lar	33 228	5,1%	34 512	4,5%
Boshqa banklardagi mablag‘lar-rezident	24 368	3,7%	29 176	3,8%
Boshqa banklardagi mablag‘lar-norezident	28 863	4,4%	36 039	4,7%
Investitsiyalar va boshqa qimmatli qog‘ozlar	32 548	5,0%	59 614	7,7%
Mijozlarning moliyaviy instrumentlar bo‘yicha majburiyatlari	3 334	0,5%	432	0,1%
Kredit qo‘yilmalari, (sof)	457 847	70,2%	514 693	66,9%
Asosiy vositalar, (sof)	19 875	3,0%	24 956	3,2%
Aktivlar bo‘yicha hisoblangan foizlar	19 250	3,0%	23 836	3,1%
Bankning boshqa xususiy mulklari	4 484	0,7%	6 559	0,9%
Boshqa aktivlar	8 159	1,3%	14 360	1,9%
Jami aktivlar	**652 157**	**100%**	**769 330**	**100%**

Hisobot yilida banklarning jami aktivlari 117 trln so‘mga yoki 18 foizga oshib, 2025-yilning 1-yanvar holatiga 769,3 trln so‘mga yetdi. Aktivlar tarkibidagi sof kredit qo‘yilmalari ulushi 2023-yildagi 70,2 foizdan 66,9 foizgacha, Markaziy bankdagi mablag‘lar ulushi 5,1 foizdan 4,5 foizgacha kamaygan bo‘lsa, boshqa banklardagi mablag‘lar ulushi 8,2 foizdan 8,5 foizgacha, investitsiyalar va sotib olingan qimmatli qog‘ozlar ulushi 5 foizdan 7,7 foizgacha oshishi kuzatildi. Shuningdek, naqd pullar ulushi 3,1 foizdan 3,3 foizgacha, asosiy vositalar ulushi 3,0 foizdan 3,2 foizgacha, hisoblangan foizlar ulushi 3,0 foizdan 3,1 foizgacha, boshqa xususiy mulklar va aktivlar ulushi 1,9 foizdan 2,7 foizgacha oshgan. Sof kredit qo‘yilmalari hamda Markaziy bankdagi mablag‘lar ulushining kamayishi qat’iy pul-kredit sharoitlarining saqlab qolinishi va makroprudensial choralarning kuchaytirilishi fonida kredit qo‘yilmalari o‘sishining mo‘tadillashganligi bilan izohlanadi (2-jadval) [5].

2-jadval

Jismoniy va yuridik shaxslarga ajratilgan kreditlar qoldig‘i

Ko‘rsatkich nomi	01.01.2024-y.	01.01.2025-y.
Jismoniy shaxslarga ajratilgan kredit qoldig‘i	**148 621**	**177 532**
Ipoteka kreditlari	58 177	67 730
Mikroqarzlar	24 525	42 369
Iste’mol kreditlari	44 589	40 719
Ta’lim kreditlari	4 745	5 858
Tadbirkorlikni rivojlantirish uchun ajratilgan kreditlar	16 395	19 523
Boshqa kreditlar	191	1 334
Yuridik shaxslarga ajratilgan kredit qoldig‘i	**322 784**	**355 589**
Kredit tashkilotlari bo‘lmagan yuridik shaxslarga ajratilgan kreditlar	308 765	330 211
Lizing va faktoring	2 034	2 767
Banklararo kreditlar	1 165	715
Mikrokreditlar	5 281	17 111
Sinditsiyalashtirilgan kreditlar	5 539	4 785
Jami kredit qoldig‘i	**471 406**	**533 121**

Banklar tomonidan aholi va tadbirkorlik subyektlarining kreditga bo‘lgan talabini qondirish va moliyaviy resurslar bilan uzluksiz ta’minlash maqsadlariga 2024- yilda 287 trln so‘m yoki 2023-yilga nisbatan 14,3 foizga ko‘p kreditlar ajratildi.

2024-yilda tadbirkorlik subyektlariga ajratilgan kredit qo‘yilmalari 10,2 foizga o‘sib 355,6 trln so‘mni, aholiga ajratilgan kredit qo‘yilmalari 2023-yilga nisbatan 19,5 foizga ko‘payib, 177,5 trln so‘mni tashkil etdi. Aholining kredit qo‘yilmalari tarkibida mikroqarzlar 1,7 barobarga oshib, 42,4 trln so‘mni, ipoteka kreditlari 16,5 foizga oshib, 67,7 trln so‘mni va boshqa kreditlar 2,3 foizga oshib, 67,4 trln so‘mni tashkil etdi. 2024-yilda mikroqarzlarning aholiga ajratilgan kredit qo‘yilmalaridagi ulushi 2023-yildagi 16,5 foizdan 23,9 foizga yoki 7,4 foiz bandga sezilarli darajada oshgan.

Ta’kidlash lozimki, 2024-yil 1-yanvardan mikroqarzlarning maksimal miqdori 50 million so‘mdan 100 million so‘mga oshirilgani kreditlashning mikroqarzlar segmentida yuqori o‘sishiga sharoit yaratishi bilan birga, banklar kredit portfelida mikroqarzlarning konsentratsiya darajasining ortishi, shuningdek mikroqarzlar uchun garov ta’minotining talab etilmasligi ushbu segmentda xatarlar to‘planishiga olib kelmoqda. Kredit qo‘yilmalarining banklarning mulkchilik shakli bo‘yicha qaralganda, 2024-yilda davlat banklarida jami kredit qo‘yilmalari 10 foizga oshib 366,7 trln so‘mni va xususiy banklarda 20,5 foizga oshib 166,4 trln so‘mni tashkil etdi. Jami kredit portfelida davlat banklarining ulushi 2023-yildagi 70,7 foizdan 68,8 foizgacha pasaygan bo‘lsa, xususiy banklarda esa 29,3 foizdan 31,2 foizgacha oshish kuzatildi.

Mazkur ajratilgan kreditlarning milliy valyutadagi qismi 2023-yilga nisbatan 11,4 foizga oshib 193 trln so‘mni tashkil qilgan bo‘lsa, xorijiy valyutada qismi 20,6 foizga oshib 94 trln so‘mni tashkil qildi. Shuningdek, kreditlarning 67 foizini milliy valyutadagi kreditlar, 33 foizni chet el valyutasidagi kreditlar tashkil etgan. Bunda, ularning 64 foizi tadbirkorlik subyektlariga hamda 36 foizi aholiga ajratilgan.

Ushbu tadbirkorlik subyektlariga berilgan kreditlarning 73 trln so‘mlik qismi revolver shaklida aylanma mablag‘larni to‘ldirish maqsadlariga yo‘naltirilgan. O‘z navbatida, 2024-yil davomida 222 trln so‘m yoki 2023-yilga nisbatan 20 foizga ko‘p kreditlar so‘ndirilgan va ularning ajratilgan kreditlarga nisbatan 77 foizni tashkil etgan. Natijada, banklar tomonidan ajratilgan kredit qo‘yilmalari 2024-yil boshiga nisbatan 13 foizga yoki 62 trln so‘mga oshib, 2025-yilning 1-yanvar holatiga 533 trln so‘mga yetdi. Mazkur kredit qo‘yilmalarining milliy valyutadagi qismi 2023-yildagi 55 foizdan 57 foizga yetgan bo‘lsa, xorijiy valyutadagi kreditlar salmog‘i 45 foizdan 43 foizgacha pasaygan. Bank ishida diversifikatsiyalashni qo‘llash masalasiga kelsak bank faoliyatining turli sohalari

uchun diversifikatsiya usuli mos keladi. Bu usulni qo‘llash banklarning passiv, aktiv, vositachilik va boshqa operatsiyalari sohasida qulay kelishi mumkin[5].

Tadqiqotda, shuningdek, yashil obligatsiyalar emissiyasining ta’sirini baholash uchun impact assessment usuli qo‘llaniladi. 2023-2025 yillarda chiqarilgan yashil obligatsiyalar (masalan, SQB va Agrobank loyihalari) orqali jalb qilingan mablag‘larning suv tejovchi texnologiyalar, chiqindilarni boshqarish va himoya o‘rmonlari yaratishga sarflanishi tahlil qilinadi. Bu usulda second-party opinion (Sustainable Fitch kabi mustaqil baholovchilar fikri) va allocation reporting (mablag‘ taqsimoti hisoboti) asosiy vosita bo‘lib, investorlar ishonchini oshiradi. Rivojlantirish ishlari orasida banklarning malakasini oshirish va texnik yordam dasturlari muhim o‘rin tutadi. GGGI va KOICA loyihalari doirasida bank xodimlariga ESG standartlari bo‘yicha treninglar o‘tkazilmoqda, bu yashil kreditlarni baholash va fraud xavflarini kamaytirishga yordam beradi [4].

Xulosa va takliflar. O‘zbekistonning yashil banking va barqaror moliyalashtirish yo‘nalishidagi sa’y-harakatlari so‘nggi yillarda sezilarli sur’atlarda rivojlanmoqda. 2025-yil oxiriga kelib, mamlakat xalqaro moliya institutlari bilan yaqin hamkorlikni mustahkamladi, bu esa ekologik loyihalarni moliyalashtirishda yangi imkoniyatlar ochmoqda. Masalan, Osiyo infratuzilmaviy investitsiyalar banki (OIIB) bilan imzolangan 500 million dollarlik bitim kam emissiyali rivojlanish va iqlimiy chidamlilikni oshirishga qaratilgan bo‘lib, bu bank sektorining barqaror moliyalashtirishdagi rolini yanada kuchaytiradi. Shu bilan birga, yashil obligatsiyalar bozori faollashmoqda – tijorat banklari va davlat institutlari tomonidan chiqarilgan obligatsiyalar orqali milliardlab dollarlar ekologik loyihalarga yo‘naltirilmoqda.

O‘tkazilgan tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, yashil loyihalarni tijorat banklari orqali moliyalashtirish mexanizmlarini rivojlantirish O‘zbekiston moliya tizimining barqarorligini mustahkamlash va iqtisodiyotning ekologik transformatsiyasini jadallashtirishda muhim omil hisoblanadi. Tahlillar natijasida mamlakat bank tizimida yashil moliyalashtirish alohida yo‘nalish sifatida shakllanayotgan bo‘lsa-da, yashil kreditlar bo‘yicha yagona statistik baza va institutsional mexanizmlar hali to‘liq shakllanmaganligi aniqlandi. Xususan, bank kredit portfellarida yashil loyihalar ulushi alohida ko‘rsatkich sifatida yuritilmayotgani yashil moliya bozorini baholash imkoniyatlarini cheklamoqda.

Jumladan:

1.O‘zbekiston Respublikasida bank sektori uchun yagona milliy yashil taksonomiya tizimini joriy etish va uni kreditlash jarayoniga majburiy integratsiya qilish.

2.Tijorat banklarida kredit berish jarayoniga ESG risklarni baholash modulini kiritish hamda ekologik risklarni kredit skoring tizimiga qo‘shish.

3.Markaziy bank tomonidan tijorat banklarining hisobot shakllarida “yashil kreditlar hajmi” va “yashil kredit ulushi” ko‘rsatkichlarini majburiy statistik indikator sifatida joriy etish.

4.Qayta tiklanuvchi energiya, energiya samaradorligi va ekologik infratuzilma loyihalari uchun imtiyozli qayta moliyalashtirish liniyalari va foiz stavkasi subsidiyalarini kengaytirish.

5.Xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikda tijorat banklari uchun maxsus yashil kredit liniyalari va kafolat mexanizmlarini joriy etish.

6.Kichik va o‘rta biznes subyektlarining yashil loyihalarini qo‘llab-quvvatlash maqsadida davlat kafolatlari va risklarni bo‘lishish mexanizmlarini joriy etish.

7.Tijorat banklari xodimlari uchun yashil moliya va ESG baholash bo‘yicha doimiy malaka oshirish dasturlarini tashkil etish.

8.Yashil kreditlar bo‘yicha loyihalarning ekologik samaradorligini baholash uchun energiya tejalishi va CO_2 chiqindilarini kamaytirish indikatorlarini kredit shartlariga kiritish.

9.Tijorat banklarining barqaror rivojlanish strategiyalarida yashil moliyalashtirishni alohida ustuvor yo‘nalish sifatida belgilash va ularni bankning o‘rta hamda uzoq muddatli biznes strategiyasiga integratsiya qilish.

Yakuniy fikr sifatida aytish mumkinki, yashil banking O‘zbekiston uchun nafaqat ekologik zarurat, balki iqtisodiy imkoniyatdir. To‘g‘ri yo‘naltirilgan siyosat va institutsional islohotlar bilan bank sektori barqaror o‘sishning asosiy dvigateliga aylanishi mumkin. Kelajakda bu yo‘nalishni rivojlantirish mamlakatning global bozorda raqobatbardoshligini oshirib, aholining farovonligiga hissa qo‘shadi. Ushbu takliflarning amalga oshirilishi bank tizimini yanada mustahkam va innovatsion qilishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-dekabrdagi PQ-436-son qarori “2030 yilgacha O‘zbekiston Respublikasining “yashil” iqtisodiyotga o‘tishiga qaratilgan islohotlar samaradorligini oshirish bo‘yicha chora-tadbirlar to‘g‘risida”. lex.uz, 2022.

2. “Barqaror iqtisodiy rivojlanish konsepsiyasida «yashil» loyihalarni moliyalashtirish yo‘nalishlari va vositalari”. Innovations in Science and Technologies jurnali, 2025.

3. Badirova G.Sh. “Yashil iqtisodiyotga o‘tish davrida biznes subyektlarini moliyalashtirish mexanizmini takomillashtirish”. Innovations in Science and Technologies, 2025.

4. Norqulov H., Abdusalomov A.A., Qo‘ziyev I. O‘zbekistonda yashil banking va barqaror moliyalashtirishning o‘ziga xos jihatlari. Journal of marketing,

business and management (JMBM)/SJIF. Volume 4, ISSUE 6 (December) ISSN: 2181-3000

5. Mirdovidov B.K. Yashil loyihalarni tijorat banklari orqali moliyalashtirish mexanizmlarini takomillashtirish yo‘llari. Moliya va Bank ishi Jurnali 3 (2025), 80-85 b.

6. Bozarov U., Soliyev S. “O‘zbekiston iqtisodiy rivojlanishida yashil iqtisodiyotning roli va ahamiyati”. Modern Science and Research, 2025.

7. Omonova M. “Global yashil iqtisodiyot va uning O‘zbekistondagi o‘rni”. Innovations in Science and Technologies, 2025.

8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 30-yanvardagi PF-16-son farmoni “O‘zbekiston-2030 strategiyasini “Atrof-muhitni asrash va yashil iqtisodiyot yili”da amalga oshirishga oid davlat dasturi to‘g‘risida”. lex.uz, 2025.

9. Global Green Growth Institute (GGGI). Uzbekistan Country Report, 2025.

10. World Bank. Prime Picks for a Green Pivot: Uzbekistan State Funds for Climate Action, 2025.

11. Osiyo infratuzilmaviy investitsiyalar banki (OIIB) matbuot xizmati. Yashil va barqaror bozor iqtisodiyotiga o‘tish dasturi, 2025.

12. UNDP Uzbekistan. PAGE Initiative Statement of Intent, 2025.

IQTISODIY STATISTIKA KAFEDRASI — Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti